

שימוח מןחק אלכ עס כוביס
מחוק בן אלכ יצקא עזא עזא

מחוק אלכ עס כוביס (2) מחוק אלכ עס כוביס

מחוק אלכ עס כוביס (1) מחוק אלכ עס כוביס

עד דלא ידע (א)

כל הפושט יד נותנים לו

מיחייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי (מגילה ז ע"ב).

הנה אמרו בירושלמי (מגילה פ"א ה"ד) לגבי מתנות לאביונים דכל הפושט יד נותנים לו (וכע"ז בבב"מ ע"ב ע"ב אין מדקדקין בדברא והראשונים שם הביאו את דברי הירושלמי).

הנה הלכה זו תמוהה על פניה, ועל אף שגדולי הדורות אמרו בה פירושים שונים ומשונים, פשוטן של דברים עדיין נעלם ונסתר. עד שנאמר אמרתהי אחכמה היא רחוקה ממני.

וגדולי החסידות לדורותיהם אמרו בדרך רמז דגם הקביה נותן לכל הפושט יד, וכל בקשותינו מתקבלות ביום זה לרחמים ולרצון, ולכאורה אין זו אלא משאלת לב בעלמא שאין לה יד ורגל, וכאילו ברמות רוחא החלטנו לפרש מאמר זה ולעקם פשוטן של דברים להטיב עמנו.

אמנם לאחר התבוננות נראה פשוטן של דברים. דהנה ענין ימי הפורים כבר ביארנו במקום אחר (לקמן מאמר לי"א) שהוא גילוי הסתר, כי כל הנס הזה, נס שבסתר היה, כל כולו בדרך הטבע ולא היה בו ענין כלשהו למעלה מן הטבע, וגם ההלל הוא הלל שבסתר, וכמו שאמרו (מגילה י"ד ע"א) קרייתה זה הילולה, ומגילת אסתר ענינה גילוי ההסתר, והוא שאמרו (חולין קל"ט ע"ב):

אך באמת נראה לבאר עומקן של דברים ופשטותן, ולהבין דברי חכמים וחידותם.

יאסתר מהית מנין שנאמר ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא.

דהנה אמרו בשבת (פ"ה ע"א) "מכאן מודעא רבה לאורייתא", דיכולים היו בני ישראל לומר שלא קיבלו את התורה אלא משום שכפה עליהם הקביה את ההר כגיגית, אלא שיהדור קיבלוה בימי אחשורוש, וקבלה זו כולה מאהבה היתה, וכמ"ש רש"י ותוס' שם "מאהבת הנס".

ונראה בפורים יש ענין מיוחד להוציא ולבטא את מסתרי הלב, לא לומר את הדברים הגלויים והידועים מן השפה ולחורן, אלא להוציא את ההרגשות הנסתרים במעמקי לבבנו.

ומהי קבלה מאהבה, מה מהותה ובמה היא מתבטאת. בא וראה מה שאמר רבא לההוא צדוקי (שבת ס"ג):

ונראה בדרך זה ביאור ענין "עד דלא ידע". דהן ידוע ששתיית היין מטשטשת את השכל, אך מאידך היא מעצימה את הרגשת הלב, וכדברי הפסוק "יין ישמח לבב אנוש" (תהלים קיד ט"ו), וכך אמרו חכמים נכנס יין יצא סוד. מסתרי הנפש נגלים ע"י שתיית היין.

"אנן דסגינן בשלימותא כתיב בן תמת ישרים תנחם (משל"י י"א ג'). ופרש"י: "יהתהלכנו עמו בתום לב כדרך העושים מאהבה וסמכנו עליו שלא יטענו בדבר שלא נוכל לעמוד בו".

בפורים מטשטשים את השכל בשתיית היין, כדי שהלב יאמר את דברו. בכל השנה כולה השכל שולט על הלב, אך בפורים נותנים את שרביט ההנהגה ללב ומכניעים בפניו את השכל, וכאשר השכל שוב אינו ידע להבדיל בין ברוך לארור, הלב הוא זה שזועק בקול גדול אחד המן וברוך מרדכי.

הצדוקי תמוה, איך קבלתם תורה טרם ידעתם מה כתוב בה ומה ה' אלקיך דורש מעמך, והסביר רבא, נהגנו כדרך העושים מאהבה והבטחנו לתת לאבינו שבשמים כל אשר ידרוש מעמנו עד לפני שידענו מה אכן הוא דורש.

כי בפורים לא כיכ חשוב מה אדם ידע, אלא מה הוא מרגיש, וכשם שכל עניני היום גילוי הסתר הם, כך גם בבחינה זו מגלים את סתרי הלב כמ"ש נכנס יין יצא סוד, וסוד זה של יין הוא, כי שלשה הם בעלי הסוד, "סוד ה' ליראיו" (תהלים כ"ה י"ד), "סוד ישרים ועדה" (תהלים ק"א א), "כי אם גלה סודו לעבדיו הנביאים" (עמוס ג' ז'), וזה יין רית ישרים יראים ונביאים, זה הסוד שיוצא בקדושה ובטהרה במשתה היין של יום קדוש ונשגב זה.

ובפורים כאשר מתעוררת שוב בחינה זו ומקבלים אנו עול מלכות שמים באהבה, מתעוררת מדה כנגד מדה, דבמדה שאדם מחד מודדין לו, וכשם שאנו מביטחים לתת להקביה כל אשר יבקש, כך נוהג הקביה עמנו וכל הפושט יד נותנים לו.

מחוק אלכ עס כוביס (3) מחוק אלכ עס כוביס

לבסומי בפוריא

אך דא עקא, דדוקא בשעה נשגבה זו בה נפתחים שערי שמים ויש בידנו לבקש שפע עליון והקביה מפעיר בנו "שאל מאי דבעי", דוקא אז שיוכרם אנו מיין הדעתנו מטורפת ואין בידנו לדעת מה לבקש, ומשורכ אכן יש טעם במה שקבעו רוב גדולי הדורות דבאמת אין ראוי לו לאדם להשתכר כלות עד שלא ידע בין ברוך מרדכי לארור המן כפשטות לשון הגמ', אלא לשחות ולשמוח בשמחת המצוה יותר מהרגלו (והארכתי בזה בתשובה).

מיחייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי (מגילה ז ע"ב).

אמנם לאידך גיסא נראה, דללא שתיית היין לבסומי כלל, הרי בושים אנו לבקש את כל אשר על לבבנו, וכי ראויים אנו לבא לפני המלך בלבוש שק, אך ע"י שתיית היין יש לו לאדם עזות דקדושה לבקש את נפשו בשאלתו ואת עמו בבקשתו, ועל כן יש לנו לשחות די כדי שנוכל לבקש, אך לא יותר מדי עד שלא נדע מה לבקש!

מאמר זה אומר דרשנו כיצד יתכן הדבר שיצטווה אדם מישראל לאבד ולהפסיד את הודו ותפארתו דעת ותבונה אלקית שניתנה בו ומבדילתו מבהמות יער וחייתו ארץ?

נראה ביאור הענין בדרך משל: מעשה ביהודי צדיק וישר שהיה עובד את בוראו בכל נפשו ומאורו אלא של-ע חולה היה ונשתתקו רגליו. שנה אחת בהגיע עידנא דהדוותא יום שמחת תורה, נעצב אל לבו, הן חפץ היה לקום ולצאת בריקוד סוער לכבודה של תורה, ריקוד המגביה את האדם טפח מעל גבי הקרקע וטפחיים מחיי החולין, אך מה יעשה ואין ביכולתו לקום ולעשות כחפץ לבבו... כך ישב אותו צדיק מהורהר ועצוב ואחוז שרעפים, עד שלפתע הבזיק רעיון נועז במחור...

פונה הוא אל משרתו הנכרי ומציע לו הצעה נכבדה, אנא! הרכיבני על כתפייך וצא נא במחול, ולעת ערב אשלם לך ככל אשר תחפץ.

נענה המשרת והחל משוטט ומסתובב עמו אנה ואנה ביבושת. נדעק לו היהודי והחל צועק: הלזה כיוונתי? וכי לזה ריקוד יקרא? הן שמחת תורה היום! נו, וכי מה אעשה? התריס נגדו המשרת, מה לי ולשמחת תורה, הלא אף לא ידעתי תורה זו מהי.

חנך היהודי במחשבתו וכשבת שחוק על שפתיו השיב לו, גש נא למרתף היין והוצא משם את בקבוקי היי"ש, כל אשר תמצא שלך הוא!

אך לו הנכרי בשמחה תר ומצא את ארגוני היי"ש, והחל לוגם ומריק אל קרבו כוס אחר כוס.

כעת, אמר לו היהודי, שאני נא על כתפייך וצא במחול. עשה הנכרי כדבריו ויצא במחול שיכורים סוער כשעל כתפיו יושב לו יהודי זה, עיניו עצומות וליבו דבוק באלוקיו, הן זוכה הוא עתה לרקוד בשמחה התורה!!

הנמשל יובן עתה היטב, הן בימי הפורים שזמן קבלת התורה מאהבה הם, חפץ כל איש ישראל להתקרב ולידבק בבוראו, אך מה יעשה וגופו ממאן להתעלות ומרשכו שוב אל שיגרת החולין והיות העולם?

לכן שותה הוא ומתבשם ביינו ומתוך כך יוצא הגוף במחול סוער... ההנפש אחזה היא בעולמות טמירים, עולם של קבלת עול מלכות שמים ועול תורה בשמחה...

מנחם פרידמאן 2014

א-לי א-לי למה עזבתני

שאלה אסתר מפני מה נתחייבו שונאיהם של ישראל כליה, והשיבו לה מן השמים מפני שנעשו ישראל מ"ך ור"ש, מיד פתחה אסתר ואמרה אלי למה עזבתני ולשן המדרש, מובא בבני יששכר חדש אדר מאמר א: תעין מגילה י"א ע"א.

ישראל ומיכאל (שן של ישראל) יש בהם שם א-ל, וכשמרציאים מהם שם זה נשאר מן מיכאל ורש מישראל - פתחה אסתר ואמרה א-לי א-לי להשלים השם דישאל ומיכאל ובכך הצילה את ישראל מאבדון!

ובפנימיות הענין נראה דבניי אין להם כל קיום ותחלת אלא בדבקותן בה! ולא כשאר האומות שיש להם קיום טבעי, דכל אומה ולשון יש להם שר בשמים אבל ישראל אין להם לא מלאך ולא שר אלא הקב"ה לבדו ועין בפירוש הרמב"ן שמות כ"ב, ויקרא י"ח כ"ה, וכשמתרחקים מה' בטלה מהם כל תקוה ושארית. ורמו לזה דכשמרציאים שם ה' נעשה ישראל מן ורש. והוא שהתפללה אסתר ואמרה א-לי א-לי למה עזבתני.